

GESCHIEDENIS VAN HET HOOGE VEEN

INLEIDING

www.dieluydenvantheoogveene.nl

©Albert Metselaar, Hoogeveen 2011.

Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt of vermenigvuldigd, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

ALGEMENE INLEIDING EN ACHTERGRONDEN ONDERZOEK

Dit onderzoek is een voorlopige afronding van meer dan 30 jaar bezig zijn met de geschiedenis van Hoogeveen en omstreken, waarvan de laatste 10 jaar vooral met Hoogeveen zelf. Tien personen hebben een rol gespeeld in het op gang brengen en houden van dit onderzoek: dr. Jacob Wattel, Lambert Wimmenhove, Lammert Huizing, Jan Ennink, dr. Bert Steenbergen, burgemeester Urlings. mr. Paul Brood, drs. Marga Zwiggelaar, Jan de Vries en Akkelies Miedema.

In 1980 was het archief van het Huis te Echten en de Algemene Compagnie van de 5000 Morgen volledig openbaar geworden en toegankelijk gemaakt met bijbehorende inventaris. In 1982 verhuisde ik naar Assen, vanwege mijn huwelijk met Akkelies. Ik voelde mij als een kind in snoepwinkel. Veel vrije dagen werden doorgebracht in de studiezaal van het Drents Archief. Het frequente opvragen van stukken uit het archief van de Van Echten en de Compagnie trok de aandacht van dhr. Ennink, medewerker van het archief. Er werd mij een exemplaar van het inventaris geschonken, wat leidde tot nog meer onderzoek in de oude teksten van de Compagnie en de Van Echten. Waar ik problemen had met het oude schrift ondersteunde Ennink. Dat was ook de periode dat de verwarring begon toe te slaan. Verwarring over de vraag wanneer Hoogeveen was gesticht, wat er feitelijk was gebeurd, wie erachter zaten, hoe het zat met al die processen die men elkaar aandede in die jaren..... Verwarring zelfs over de herkomst van de bronnen.

Diverse stukken tekst uit het toen door mij bewonderde boek *“Hoogeveen, Van Echten Morgenland”* hadden het over de Compagnie van de 5000 Morgen, terwijl de bron in werkelijkheid een notulenboek bleek te zijn dat volgens de nieuwe inventarisatie van 1980 van de Hollandse Compagnie was. Dat bleek ook helder en klaar uit de tekst zelf. Dat bracht een totaal nieuw perspectief. Als het ging om de turfmarkt in Zwartsluis, het op gang brengen van de boekweitteelt in Hoogeveen en omstreken en bijzondere voorrechten voor de eerste burgers van Hoogeveen – om maar enkele voorbeelden te noemen – dan koppelden Huizing en Wattel dit door hun keus van de compagnie aan Roelof van Echten, de vermeende leider van de Compagnie van de 5000 Morgen. Hun bron was het verwisselde notulenboek. In feite stond Roelof van Echten er helemaal buiten, omdat de Hollanders daar mee bezig bleken te zijn. Maar niet alleen verwarring van bronnen, ook een totaal verkeerde inschatting van de onderlinge verhoudingen bleek een rol te spelen.

Lammert Huizing schetste in het genoemde boek een samenwerking die harmonieus leek: *“In de beginjaren van de Hollandsche Compagnie waren de belangen van de Hollanders nog vrijwel identiek aan die van de Algemene Compagnie. Rentmeester Jan Lijkles van de Algemene Compagnie zal, wanneer het zo uitkwam, ook wel voor de dochtercompagnie hebben gewerkt. Deze had immers alleen de beschikking over bijna de helft van het totale grondgebied van de vijfduizend morgen. In 1646 benoemden de Hollanders een eigen rentmeester (blz. 64).”* Roelof van Echten en de Hollanders werkten goed samen? In de archieven van de Etstoel, de Hollandse Compagnie en de Compagnie van de 5000 Morgen vond ik in die periode de eerste bewijzen van een totaal ontworpen verhouding. Dit was een wisseling van perspectief wat ik toentertijd niet kon verklaren. Ik zag alle consequenties daar ook nog niet van. Ik probeerde oude en nieuwe visies te combineren. Ik wilde noch Huizing noch Wattel afvallen en toch ook de nieuwe feiten een kans geven. Het maakte me wel duidelijk dat er flink wat onderzoek over zou moeten worden gedaan.

In 1987 werd het boekje “De eerste bewoners van het Hollandsche Veld” gepubliceerdⁱⁱ. Het eerste exemplaar gaf ik aan dr. Jacob Wattel, in zijn functie als bestuurslid van de Historische Kring Hoogeveen en een van de auteurs van het boek “*Hoogeveen, Van Echtens Morgenland*”. Dit boek fungeerde als standaardwerk van de Hoogeveense geschiedenis, ten tijde van het vermeende 350-jarig bestaan. In mijn toelichting vooraf gaf ik aan dat ik onder de indruk was van de manier waarop hij omging met zijn bronnen. Geen loze beweringen, verhalen van horen zeggen of snelle conclusies maar nauwkeurig onderzoek van feite en situaties. Daarmee was hij een voorbeeld voor een nieuwe generatie historici. In zijn voetspoor probeerde ik aanvullingen te geven op het genoemde boek. Dat kon hij bijzonder waarderen.

We spraken over wat er nog meer voor hiaten in het toenmalige onderzoek zaten. Ik attendeerde hem ook op de door elkaar gehaalde notulenboeken van de Compagnie van de 5000 Morgen en de Hollandsche Compagnie, waar hij ook niets van snapte. Tijdens een van die gesprekken met Wattel werd mij een kopie van een kaart ter beschikking gesteld. Toentertijd was niet duidelijk wie die kaart gemaakt had. Op de kaart werd duidelijk gemaakt dat er een grote driehoek grond en veen was geweest, die helemaal buiten de veenhandel van 1625 was gebleven. Die hoek was pas in 1631 onderdeel van Hoogeveen geworden. Die hoek veenland betrof het gebied rond de zuidelijke helft van de Hoofdstraat. Het gebied rond het Kruis, waarop het dorp Hoogeveen was ontstaan! Dat de kaart klopte, daar was Wattel zeker van. Hij had een en ander al eens na laten rekenen door een derde, die precies had aangegeven waar de grenzen van de in 1625 verhandelde grond lagen. Wattel gaf mij de kopie van de kaart mee met een boodschap erbij. Dit was een nieuw inzicht, dat de grond onder het oude dorp in 1631 apart was aangekocht. Wat betekende dat voor de geschiedenis van het oudste Hoogeveen? Misschien zou ik mij daar ook eens mee bezig kunnen houden.

Dit was één van de zaken die in 1975 al bekend waren geweest, maar die toen weinig aandacht hadden gekregen. Zelfs in het jubileumboek “*Hoogeveen, Van Echtens Morgenland*” werd aangegeven dat de hoek grond waarop het dorp was ontstaan buiten de veenhandel van 1625 lag. Wattel geeft aan dat er in de jaren 1627-1630 weinig is gebeurd (blz. 33), dus ook geen plaats werd gesticht. Van bewoners en dus van een plaats is hem niets bekend. Ook de Hoogeveense Vaart tot aan het huidige Hoogeveen was nog niet gegraven, want de grond daarvoor hoorde nog niet aan Roelof van Echten of wie dan ook van de latere compagnie. Wattel beschrijft de grens van het in 1625 verhandelde gebied als volgt (blz.28): “*De westgrens werd gevormd door een zuid-oost lopende lijn, tussen twee bakens (vermoedelijk grenspalen of stenen), waarvan de ene stond bij het Kinholtsbos en de andere een eind zuidelijker in het veen, achter het pand Hoofdstraat 7. Vandaar liep een lijn naar het meer bij Alberts Holtien (een stuk bos).*”

Daarmee lag niet alleen het Kruis en omgeving buiten het in 1625 verhandelde veen. Ook het Haagje viel er buiten. In de huidige situatie is het zo dat het gebouw van het Museum de 5000 Morgen en alle andere panden en gronden ten zuiden daarvan buiten het gebied van de in 1625 verhandelde grond vielen. Wattel zei dus niet letterlijk dat er geen sprake was van een stichten van Hoogeveen in 1625, maar zei ook niet dat de plaats toen wel gesticht was en maakte door deze beschrijvingen duidelijk dat er helemaal geen sprake KON zijn van stichten van Hoogeveen in 1625. Gewoon omdat de grond waarop de plaats gesticht zou worden niets te maken had met de veenhandel van 1625.

Wie met deze kennis de tekst van dr. Jacob Wattel in “*Hoogeveen, Van Echtens Morgenland*” leest zal zien dat hij zich heel diplomatiek heeft opgesteld over het ontstaan van Hoogeveen.

Wel spreekt Wattel ronduit van ‘de stichter van Hoogeveen’, als hij Roelof van Echten noemt (blz. 15). Hij geeft echter nergens aan wanneer deze de plaats gesticht zou hebben. En zeker is ook dat dit niet in 1625 is gebeurd. Hij omschrijft het als volgt als hij het heeft over de akte van 1625: *“Op 20 december 1625 werd op het Huis Echten een contract getekend, dat aanleiding is geworden tot het ontstaan van Hoogeveen. Met deze datum laten we dan ook de geschiedenis van Hoogeveen beginnen”* (blz. 27). Kortom, in 1975, bij het vieren van het feit dat Hoogeveen 350-jaar daarvoor zou zijn gesticht, schrijft Wattel dat er in 1625 geen sprake was van stichten van Hoogeveen! De ondertekening was enkel de **aanleiding** daartoe, niet het stichten zelf. Van het stichten zelf was hem niets bekend en daarover had hij nog tal van vraagtekens, getuige de opdracht die hij me meegaf.

Los daarvan is het begrip ‘aanleiding’ vaag, want het vraagt niet alleen om nadere uitwerking daarvan, het is ook onderdeel van een procesbeschrijving. Het zou net zo goed kunnen zijn dat er ook een ‘aanleiding’ was om tot die andere ‘aanleiding’ te komen, en dan is het bijzondere van dat moment uit 1625 OF helemaal weg, OF juist de nieuwe ‘aanleiding’ blijkt interessant te zijn. Temeer daar er in 1625 juridisch eigenlijk maar weinig gebeurde. En dat is dus ook een ondersgeschoven kindje gebleken in al het onderzoek, de juridische status van de afspraken van 1625. Ook dat zou verder uitgewerkt moeten worden.

Later bleek me dat in 1975 de kennis zelfs nog verder ging dan het feit dat Hoogeveen niet in 1625 gesticht kon zijn. Zowel dr. Jacob Wattel als Lammert Huizing wisten in 1975 al dat de geschiedenis van het gebied waarop de plaats Hoogeveen later gesticht zou worden veel ouder was dan 1625, omdat de ondergrond ooit een van de lenen was geweest van de Heerlijkheid Ruinen. Huizing hieroverⁱⁱⁱ: *“Het was oens allebeident bekend, dat het Hogeveinse gebied ooit onderdiel was van de Heerlijkheid Rune. Ik kwam dat tegen bij het schrijven in het zölfde jaor van ‘Zeven eeuwen Zuidwolde’ (1975). Maor de tied ontbrak gewoon um oens daor wieder in te verdiepen en dit nog te verwarken.”* Volop archiefmateriaal ter beschikking, volop vraagtekens bij de bestaande beeldvorming, te weinig tijd en een vaag perspectief, enkel gericht op het begin van de vervening.

Zo kreeg ik eind jaren ’80 van dr. Jacob Wattel een ‘opdracht’ waar ik op dat moment nog niet mee uit de voeten kon. Er was ook voor mij nog meer vooronderzoek nodig en ik moest nog meer groeien in de geschiedenis van het hoofddorp van de gemeente. In diezelfde periode werden enkele historische avonden belegd met in de hoofdrollen Lambert Wimmenhove, Bertus ten Caat en Albert Metselaar. Foto’s, ansichtkaarten en de resultaten van nieuw onderzoek leverden een interessante mix op. De avonden waren op eigen particulier initiatief van ons drietal en als onderdeel van de bijeenkomsten van de Historische Kring Hoogeveen. De toenmalige bestuursleden van de Historische Kring spraken hun bewondering uit over wat er naar voren werd gebracht.

Ook over de vondsten van Wimmenhove was het toenmalige bestuur enthousiast. Lambert Wimmenhove (aannemer, gemeenteraadslid, amateur-historicus, kerkeraadslid) deed veel onderzoek naar de grondgeschiedenis van Hoogeveen en de buitengebieden. Hij bracht consequent naar voren dat de geschiedenis van Hoogeveen niet begon in 1625 maar in 1551, met het verkopen van de Meppense Venen. Die lagen ten oosten van de in 1625 verhandelde venen en werden later opgenomen in de venen van de Compagnie van de 5000 Morgen. Dat verhaal kende vrijwel niemand, vertelde Wimmenhove. Hij was daar op gestoten tijdens het onderzoek van de archieven van de familie Carsten, in het Drents Archief. Hij vond prachtige informatie over problemen rond de zuidgrens van Hoogeveen én steeds weer die Meppense Venen in dat archief.

Lambert Wimmenhove had zijn informatie over de Meppense Venen al gebruikt tijdens een toespraak als gemeenteraadslid bij het verschijnen van *“Hoogeveen, Van Echtens Morgenland”* in 1975. Na afloop van deze bijeenkomst, op 20 december 1975, werd van meerdere zijden er op aangedrongen om de die avond gesproken woorden op papier ter beschikking te stellen voor belangstellenden. Zo verscheen enige tijd later op aandringen van de toenmalige burgemeester *“Hoogeveen, het meest begeerde gebied”*, als een eenvoudige getypte uitgave, in een kleine oplage, uitgegeven door de gemeente Hoogeveen. De rede maakte duidelijk dat Lambert Wimmenhove op dat moment over informatie beschikte die duidelijk maakte dat de geschiedenis van het gebied veel ouder was dan 1625. Geschiedenis begint waar de oudste geschreven bronnen over een streek vertellen. Lambert Wimmenhove bracht de geschiedenis terug tot 1551.

We lezen (blz. 3): *“Het Hoogeveense grondgebied was een der meest begeerde gebieden in onze provincie. Dat was het zelfs al in 1551 toen de Drentse Drost en kasteelheer van Coevorden Reynout van Burmania van de markegenoten van Meppen een stuk woest moer- en veenland kocht dat aan de noordkant begrensd was door de Wolfskuilen, aan de zuidkant door de oorsprongen van de Lotterbeek oftewel de Reest. Aan de westkant de Marke van Zuidwolde en aan de oostkant de marken van Lutten, Ane en Holthone. Dat betekent dat het oostelijke gebied van onze gemeente door deze koopovereenkomst in 1551 in handen was van de hoogste Drentse magistraat.”* Lambert Wimmenhove herhaalde zijn verhaal in april 1981 nog eens weer met een artikel in *“d’Ollansevelder”* het plaatselijke maandblad. Een visie dus die gedeeld werd met het toenmalige gemeentebestuur, gezien de bemoeienis van de burgemeester met het uitgeven van Wimmenhove’s toespraak.

De visie van Lambert Wimmenhove werd ook volledig ondersteund door dr. Jacob Wattel. Die had er al over gepubliceerd in de Nieuwe Drentse Volksalmanak van 1956. We lezen: *“....in 1631 kocht Jhr. Roelof van juffer Ada van Burmania de helft van haar venen in de marke van Meppen, die zich in die tijd nog uitstreckte tot in het gebied van Hoogeveen. (Dus anders dan op de officiële markenkaart staat aangegeven). Bij de verkoop der venen in 1631 werd o.a. ook gezegd dat ze lagen in de marke van Zuidwolde (die feitelijk niet bestond, maar een aantal marken van verschillende kluften omvatte) en van Meppen. Bij de overdracht was dan ook aanwezig de schout van Zweelo, tot wiens ambtsgebied Meppen behoorde”* (NDVA blz. 50).

Volop verwarring dus over de oudste geschiedenis van Hoogeveen, ondanks dat ene verhaal dat keer op keer over Roelof van Echten werd verteld, de aankoop van 5000 morgen in 1625. Verwarring werd nog aangewakkerd toen in 1983 als opvolger van *“Hoogeveen, van Echtens Morgenland”* het boek *“Hoogeveen, Oorsprong en Ontwikkeling 1625-1813”^{iv}* verschenen was. Het onderzoek naar het ontstaan van Hoogeveen werd niet over gedaan, omdat men er toen van uit ging dat dit al voldoende beschreven was in het boek van 1975. Men dacht dat men gewoon voort kon bouwen op het fundament van dat boek. Niet iedereen was daar zo van overtuigd. Dr. Bert Steenbergen liet in zijn hoofdstuk in *“Hoogeveen, Oorsprong en Ontwikkeling 1625-1813”* over de Van Echtens zoveel open vragen staan, dat er maar één zinnige conclusie mogelijk leek: er moest nog volop onderzoek gedaan worden naar het ontstaan van Hoogeveen, want we leken meer niet dan wel te weten.

Gedeelten van *“Hoogeveen, Van Echtens Morgenland”* leken daar bij aan te sluiten. Er waren veel nog nooit uitgewerkte conflicten geweest. *“Het beschrijven van al deze strubbelingen zou tientallen bladzijden vergen”* zei Lammert Huizing in 1975 in zijn bijdrage aan het

jubileumboek (blz. 72). De onderlinge verhoudingen tussen de hoofdrolspelers op het oude Hoogeveen waren niet duidelijk, de conflicten waren nooit onderzocht, juridische verhoudingen waren nog niet bekeken, veel bronnen waren in 1975 niet onderzocht, bleken ook na het vrijkomen van het archief van het Huis te Echten en de Compagnie van de 5000 Morgen niet gebruikt te zijn of lieten zoveel vragen over dat er gewoon wat mee moest gebeuren.

Waarom werd het 350-jarig bestaan van Hoogeveen dan gevierd in 1975, als het onderzoek naar het ontstaan van Hoogeveen nog niet rond was? Lammert Huizing hierover^v: *“Wetholder Jos van Aalderen was de man die het schrijven van een geschiedenisboek geweldig stimuleerde. Hij köppelde dit an het 350-jaorig bestaon, daorbij uitgaonde van het darde ieuwfeest in 1925, dat hij as scholier nog mit emaaft had. (.....) Het idee van een gedenkboek is van Wattel en mij ekomen. Jos van Aalderen was er mitiene veur en hef ezörgd dat via de gemienteraod er geld beschikbaar kwaamp. Het leste jaor, 1974-1975 was het een race tegen de klokke um op tied klaor te kome. Wattel en ik waren doe solistisch an het wark zunder de neudige feedback.”* Politieke druk om het 350-jarig bestaan te vieren, gebaseerd op goeie herinneringen aan 1925 en NIET gebaseerd op uitvoerig onderzoek, gekoppeld aan tijdsdruk, solistisch werken, gebrek aan feedback en twee auteurs die het feest en de kans om een boek uit te geven belangrijker vonden dan de vraag of datgene wat men dacht te vieren inhoudelijk wel klopte. Het leverde uiteindelijk een boek op dat velen wist te boeien, maar waarbij juist dat ontstaan van Hoogeveen, waar het in de festiviteiten eigenlijk om ging, een ondergeschoven kindje werd met veel open einden en te weinig feitelijkheden.

Burgemeester Urlings van Hoogeveen en Rien Cardol van afdeling voorlichting bereidden eind 2001 een serie lezingen voor. Ze noemden deze de Roelof van Echten-lezingen. Het zouden lezingen worden waarin vanuit de geschiedenis van Hoogeveen een thema neergezet zou moeten worden, wat na de pauze uitgewerkt zou worden in het heden. Lammert Huizing werd uitgenodigd om daarover van gedachten te wisselen en die nodigde mij in overleg met de anderen erbij uit. Gevieren werd een plan van aanpak gemaakt dat zich uitstreckte over ettelijke jaren. De eerste bijeenkomst zou gewijd zijn aan Roelof van Echten en het ontstaan van Hoogeveen. De jaarlijkse lezingen zouden als Van Echten-lezingen gepresenteerd worden. Probleem: zowel Huizing als ik constateerden daar dat er zo weinig zeker was van die beginperiode, met name over wat Roelof van Echten nu wel of niet had gedaan. De indruk bestond dat er ook nogal wat archiefmateriaal was dat niet of nauwelijks onderzocht was.

In het gesprek werd aangegeven dat Bert Steenbergen bijvoorbeeld veel vragen had opgeroepen die nog beantwoord moesten worden. De vele ongebruikte juridische stukken moesten onderzocht worden. Afsproken werd dan ook dat ik mij zou verdiepen in het ontstaan van Hoogeveen, met Huizing als meezer op de achtergrond. Nieuw onderzoek dus. Voor de serie lezingen van start kon gaan had de MKZ-crisis en het bezoek van de Koningin aan Hoogeveen het schema van de gemeente flink in de war gestuurd. Nadien werd door de gemeente Hoogeveen besloten tot een nieuwe opzet voor de lezingen. Huizing en ik kregen onverwacht een bedankbriefje, en dat zou het dan moeten zijn. Maar dat kon niet meer. Tussentijds waren er al enkele jaren nieuw onderzoek verricht. Al woonde ik inmiddels in Hoogeveen, het Drents Archief was weer vele malen opgezocht en honderden pagina's notulenboeken en andere stukken stonden gefotografeerd en wel op mijn computer. Urenlang studie en uitwerken daarvan hadden me van de ene verbazing in de andere laten vallen.

De resultaten daarvan waren zo opvallend dat de nieuwe kennis niet zomaar weer zou kunnen verdwijnen. Er waren teveel feitelijke onjuistheden geconstateerd in oudere publicaties en

teveel nieuwe vragen opgeworpen op basis van gelezen archiefstukken. Doorgaan op de ‘oude voet’ van voor 2001 was volkomen onmogelijk. Er was een geest uit de fles die er gewoon niet weer in kon. Ik zou me volledig terug moeten trekken uit ieder onderzoek en iedere lezing af moeten slaan, OF verder moeten gaan met het uitwerken van het gevonden materiaal. Dat laatste gebeurde dus. Daarbij stond niet Roelof van Echten centraal, maar de hele ontwikkeling van Hooegeveen tot pakweg 1680.

Dat het van belang was om meer onderzoek te doen werd ook duidelijk, toen de ontwikkeling van het historisch onderzoek naar het ontstaan van Hooegeveen in kaart werd gebracht. Alleen al over de vraag of Hooegeveen in een keer werd aangekocht of dat het grondgebied werd samengesteld uit meerdere aankopen bleek in de diverse publicaties een groot meningsverschil te zijn. Dit wordt apart uitgewerkt, maar als schot voor de boeg en als illustratie hier enkele uitkomsten. Een andere vraag riep ook al veel onduidelijkheid op in de oudere studies. Werd Hooegeveen wel of niet gesticht in 1625? Hieronder de resultaten, met het jaartal van de publicatie achter de namen van de schrijvers. En om het nog gekker te maken, Roelof van Echten blijkt zelf nagelaten te hebben dat Hooegeveen niet werd gesticht in 1625. Hij liet tevens na dat het veengebied uit meerdere veenpakketten werd samengesteld. Ter afronding de schema’s waarin dit werd uitgewerkt. Tot zover de aanleidingen voor dit nieuwe onderzoek. Onderzoek dat is uitgewerkt in de volgende delen van deze studie.

Rest mij mijn dank uit te spreken aan diegenen die mij door dik en dun terzijde hebben gestaan: mr. Paul Brood voor alle juridische bijstand, uitleg en mentale steun, drs. Marga Zwiggelaar voor het breed meedenken, kritisch meelesen van het onderzoek en de durf om er samen met mij mee naar buiten te treden in tijden dat boodschappers nog steeds op de boodschap worden afgerekend, Jan de Vries voor de multifunctionele ondersteuning en kritische blik en Akkelies, voor alle ruimte die ze gaf en dat ze zelf is gebleven.

Albert Metselaar, 8 mei 2011.

Het gebied van de Compagnie van de 5000 Morgen.

A. Samengesteld uit diverse venen	B. In één keer gekocht in 1625
Roelof van Echten I (1632)	
	Roelof van Echten II (1678)
Jan van Echten II (1745)	
C.E.Carsten (1791)	
	Jan van der Veen Azn. (1867)
	Anne Willem van Holthe tot Echten (1876)
	Rudolph Otto van Holthe tot Echten (1893)
	Albert ten Heuvel (1924)
	Harm Albertus Robaard (1925)
Albert ten Heuvel (1925) <i>definitieve visie</i>	Albert ten Heuvel (1925) <i>aanvankelijk</i>
	Portret Roelof van Echten
Jacob Wattel (1956 en 1975)	
	Lammert Huizing (1975)
Lambert Wimmenhove (1975)	
	Mr. Paul Brood (1980, 1983)
	Oorsprong en ontwikkeling (1983)
	Gedenkteken Roelof van Echten (2004)

Over de plaats Hoogeveen.

Gesticht in 1625	Later gesticht	Geen informatie in studie
	Roelof van Echten I (1632)	
	Roelof van Echten II (1678)	
		Johan van Echten (1745)
	C.E.Carsten (1791)	
	Jan van der Veen Azn. (1867)	
		Anne Willem van Holthe tot Echten (1876)
	Rudolph Otto van Holthe tot Echten (1893)	
Albert ten Heuvel (1924)		
		Harm Albertus Robaard (1925)
	Albert ten Heuvel (1925)	
	Jacob Wattel (1956)	
	Lammert Huizing (1975)	
		Lambert Wimmenhove (1975)
		Mr. Paul Brood (1980, 1983)
		Oorsprong en ontwikkeling (1983)
		Gedenkteken Roelof van Echten (2004)

NOTEN

-
- i. "Hoogeveen, Van Echtens Morgenland", dr. Jacob Wattel en Lammert Huizing (Knoop & Niemeijer 1975). In het vervolg in de noten alleen aangegeven met de titel.
- ii. Onderzoek, tekst en uitgave zijn verzorgd door de auteur dezes. Albert Metselaar, Hoogeveen 1987.
- iii. De tekst van deze publicatie werd in concept voorgelegd aan Lammert Huizing, met het verzoek erop te reageren. Tevens werden hem gerichte vragen gesteld over zaken waarover hij mogelijk opheldering kon geven. De reacties van Huizing zijn verwerkt als citaten, zonder nadere bronvermelding. Waar sprake is van "Lammert Huizing hierover" is er dus sprake van een geïntegreerd schriftelijk interview, afgenomen door de auteur dezes. Geheel in de vertrouwde sfeer van de contacten ging dit vaak in het Drents. Als zodanig zijn de reacties dan ook letterlijk overgenomen.
- iv. "Hoogeveen, oorsprong en ontwikkeling 1625-1813", div. auteurs (Slingenberg, Hoogeveen 1983). Het boek wordt in het vervolg in de noten alleen aangegeven met de titel.
- v. De tekst van deze publicatie werd in concept voorgelegd aan Lammert Huizing, met het verzoek erop te reageren. Tevens werden hem gerichte vragen gesteld over zaken waarover hij mogelijk opheldering kon geven. De reacties van Huizing zijn verwerkt als citaten, zonder nadere bronvermelding. Waar sprake is van "Lammert Huizing hierover" is er dus sprake van een geïntegreerd schriftelijk interview, afgenomen door de auteur dezes. Geheel in de vertrouwde sfeer van de contacten ging dit vaak in het Drents. Als zodanig zijn de reacties dan ook letterlijk overgenomen.